

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
24 червня 2020 року,
Протокол № 10

Проректор з навчальної роботи
_____ Л.І. Чорний
(підпис) (ініціали, прізвище)

24 червня 2020 року

м.п.

**НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ
з навчальної дисципліни
«ПРОБЛЕМИ ТЕОРІЇ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»
для підготовки на третьому освітньому рівні
здобувачів наукового ступеня доктора філософії
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право
за денною та заочною формами навчання**

м. Хмельницький
2020

ЗМІСТ

Стор.

1.	Структура вивчення навчальної дисципліни	–	3
1.1.	Тематичний план навчальної дисципліни	–	3
1.2.	Лекції	–	3
1.3.	Теми семінарських (практичних, лабораторних) занять	–	4
1.4.	Завдання для самостійної роботи аспірантів	–	7
1.5.	Підсумковий контроль	–	9
2.	Схема нарахування балів	–	10
3.	Рекомендована література	–	19
	3.1. Основна література	–	11
	3.2. Допоміжна література	–	12
	Інформаційні ресурси в Інтернеті	–	12

1. Структура вивчення навчальної дисципліни

1.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин					
		Денна форма навчання/ Заочна форма навчання					
		Усього	у тому числі				
Лекції	Сем. (прак).		Лабор.	Ін.зав.	СРС		
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Проблеми методології теорії держави і права	24	2	2	-	-	20
2.	Сучасний погляд на проблему предмета і системи теорії держави і права	24	2	2	-	-	20
3.	Теорія демократії	13	2	1	-	-	10
4.	Правова держава і проблеми її формування в Україні	23	2	1	-	-	20
5.	Громадянське суспільство	12	2	1	-	-	10
6.	Юридичний процес	23	2	1	-	-	20
	Всього годин	120	12	8	-	-	100

1.2. Лекції

№ з)п	Назва і план теми	Кількість годин
1	<p>Проблеми методології теорії держави і права</p> <p>Поняття та загальна характеристика методології теорії держави і права.</p> <p>Сучасний стан наукової розробки проблем методології теорії держави і права.</p> <p>Методологічний плюралізм як спосіб узагальнення явищ та процесів у сфері держави і права.</p> <p>Конкретні методи вивчення державно-правових явищ та процесів:</p> <p>Порівняльний метод та його місце в теорії держави і права:</p>	2
2	<p>Сучасний погляд на проблему предмета і системи теорії держави і права</p> <p>Традиційний підхід до проблеми предмета і системи теорії держави і права.</p> <p>Нові підходи до проблеми предмета і системи теорії держави і права.</p> <p>Понятійно-категоріальний апарат та концепція теорії держави і права.</p> <p>Місце теорії держави і права в системі юридичних наук. Теорія держави і права та суспільні науки: питання взаємодії</p>	2

3	<p align="center">Теорія демократії</p> <p>Поняття і ознаки демократії. Функції і принципи демократії. Форми, інститути демократії. Цінність демократії. Стан сучасного демократизму.</p>	2
4	<p align="center">Правова держава і проблеми її формування в Україні</p> <p>Становлення та розвиток ідеї правової держави. Сучасна концепція правової держави. Теоретичні та практичні аспекти побудови правової держави в Україні.</p>	2
5	<p align="center">Громадянське суспільство</p> <p>Поняття громадянського суспільства. Становлення та розвиток теорії громадянського суспільства. Шляхи побудови громадянського суспільства в Україні.</p>	2
6	<p align="center">Юридичний процес</p> <p>Поняття і основні риси юридичного процесу. Види та стадії юридичного процесу. Система процесуального права.</p>	2
	Усього	12

Семінарське заняття 1

Тема 1. Проблеми методології теорії держави і права

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття та загальна характеристика методології теорії держави і права.
2. Сучасний стан наукової розробки проблем методології теорії держави і права.
3. Методологічний плюралізм як спосіб узагальнення явищ та процесів у сфері держави і права.
4. Матеріалістична діалектика як метод пізнання державно-правової дійсності: поняття і можливості.
5. Конкретні методи вивчення державно-правових явищ та процесів:
 - загальнонаукові методи;
 - спеціально-юридичні методи.
6. Порівняльний метод та його місце в теорії держави і права:
 - об'єкти порівняння;
 - можливості цього методу.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розуміння яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: методологія, метод, методологічний плюралізм, матеріалізм, ідеалізм, діалектика, метафізика, матеріалістична діалектика, ідеологічний монізм, економічний детермінізм, закони діалектики, категорії діалектики.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми здобувачу варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- актуальність проблеми методології теорії держави і права;

- історична еволюція поняття, методологія теорії держави і права;
- сучасне уявлення щодо методології теорії держави і права;
- зміст способу методологічного плюралізму;
- зміст методу матеріалістичної діалектики;
- закони діалектики та їх можливості в дослідженні закономірностей держави і права;
- фактори, які обумовлюють місце порівняльно-правового методу в системі методів в теорії держави і права.

Семінарське заняття 2

Тема 2. Сучасний погляд на проблему предмета і системи теорії держави і права

Питання для усного опитування та дискусії

1. Традиційний підхід до проблеми предмета і системи теорії держави і права.
2. Нові підходи до проблеми предмета і системи теорії держави і права.
3. Понятійно-категоріальний апарат та концепція теорії держави і права.
4. Місце теорії держави і права в системі юридичних наук. Теорія держави і права та суспільні науки: питання взаємодії

Методичні вказівки

Розгляд цього семінару слід розпочати з аналізу передумов виникнення науки теорії держави і права. Необхідно звернути увагу на процес становлення і подальшого розвитку цієї науки через призму поглядів як провідних світових, так і вітчизняних вчених. Аналізуючи функції теорії держави і права, слід висвітлити суспільне призначення цієї науки, її місце і роль у дослідженні держави, права та інших соціальних феноменів. Слід також приділити увагу визначенню предмету теорії держави і права; необхідно висвітлити декілька підходів до визначення предмету із зазначенням вчених, що були прибічниками цих підходів.

Семінарське заняття 3

Тема 3-4. Теорія демократії.

Правова держава і проблеми її формування в Україні

Питання для усного опитування та дискусії

1. Поняття і ознаки демократії. Економічні, політичні, соціальні та ідеологічні передумови виникнення демократії.
2. Функції і принципи демократії. Форми та інститути демократії. Цінність демократії.
3. Демократія і самоврядування: проблема співвідношення.
4. Становлення та розвиток ідеї правової держави. Передумови виникнення правової держави.
5. Основні риси та ознаки правової держави. Верховенство закону і панування права як ознаки правової держави.
6. Правова держава і розподіл влади. Проблеми функціонування і взаємодії гілок влади в Україні.
7. Теоретичний і практичний аспекти побудови правової держави в Україні.
 - актуальність проблеми громадянського суспільства для сучасного етапу розвитку України;
 - становлення ідеї громадянського суспільства в країнах Західної Європи у зв'язку з епохою буржуазних революцій;
 - концепція громадянського суспільства в роботі Гегеля “Філософія права”;
 - теорія громадянського суспільства в роботах К. Маркса та Ф. Енгельса;
 - поняття та ознаки громадянського суспільства;

- правова держава і громадянське суспільство: моделі взаємодії;
- становлення громадянського суспільства в Україні.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розуміння яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: демократія, інститути демократії, форма демократії, функції демократії, принципи демократії, ознаки демократії, передумови демократії, засади демократії, цінність демократії, стандарти демократії.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми здобувачу варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- передумови виникнення демократії;
- фактори, які обумовлюють реальний, а не декларативний характер демократії;
- стандарти демократії в міжнародно-правових документах;
- загальнолюдська та інструментальна цінність демократії;
- тотожність та відмінність понять “демократія” і “самоврядування”;
- пряма (безпосередня) та представницька демократія;
- вибори та референдуми як інститути прямої демократії.

Семінарське заняття 4

Тема 5-6. Громадянське суспільство. Юридичний процес

Питання для усного опитування та дискусії

1. Формацийний підхід до типологізації держав і громадянське суспільство: проблема сумісності.
2. Значення роботи Гегеля “Філософія права” для становлення концепції громадянського суспільства.
3. Поняття та види юридичного процесу.
4. Ознаки юридичного процесу. Стадії юридичного процесу.
5. Система процесуального права.

Методичні вказівки

Ключовими термінами, на розуміння яких базується засвоєння навчального матеріалу теми, є: громадянське суспільство, суспільство, інститути громадянського суспільства, самоорганізація громадянського суспільства, модель взаємодії громадянського суспільства держави.

З метою глибокого засвоєння навчального матеріалу при самостійному вивченні теми студенту варто особливу увагу зосередити на таких аспектах:

- актуальність проблеми громадянського суспільства для сучасного етапу розвитку України;
- становлення ідеї громадянського суспільства в країнах Західної Європи у зв’язку з епохою буржуазних революцій;
- концепція громадянського суспільства в роботі Гегеля “Філософія права”;
- теорія громадянського суспільства в роботах К. Маркса та Ф. Енгельса;
- поняття та ознаки громадянського суспільства;
- правова держава і громадянське суспільство: моделі взаємодії;
- становлення громадянського суспільства в Україні;
- поняття юридичного процесу;
- проблеми побудови системи процесуальних галузей права.

1.4. Самостійна робота аспірантів

Тема 1. Проблеми методології теорії держави і права

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 1.1. Приватнонаукові (групові) методи дослідження держави і права поняття та зміст.
- 1.2. Метод правового експерименту.
- 1.3. Метод правового прогнозування.
- 1.4. Синергетичний метод.

Питання для самоконтролю

1. Які методи дослідження державно-правової дійсності входять до блоку приватноправових і в чому їх реальний зміст?
2. У чому сутність та призначення методу правового експерименту?
3. Чому метод правового прогнозування не займає належне місце в системі методів теорії держави і права?
4. Яке місце та роль синергетичного методу в пізнанні закономірності держави і права?

Тема 2. Сучасний погляд на проблему предмета і системи теорії держави і права

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 2.1. Традиційний підхід до проблем предмета і системи теорії держави і права.
- 2.2. Нові (нетрадиційні) уявлення щодо предмету і системи теорії держави і права.

Питання для самоконтролю

1. Чому теорії держави і права вивчається в рамках однієї узагальнюючої (фундаментальної) юридичної науки?
2. Чому спроба розділити теорію держави і права на дві самостійні, відокремлені юридичні дисципліни є хибною?
3. Наскільки обґрунтованою є точка зору про те, що загальнотеоретичні питання держави і права доцільно вивчати в рамках загальної теорії права або філософії права?

Тема 3. Теорія демократії

Самостійну роботу з цієї теми слід будувати з урахуванням логічної структури її змісту за таким планом:

- 3.1. Демократія і самоврядування: спільні риси та відмінності.
- 3.2. Референдум та плебісцит як інститути прямої демократії.
- 3.4. Засади демократії.

Питання для самоконтролю

1. За яких умов самоврядування може набути політичного характеру?
2. Які питання не можуть виноситися на референдум і чому?
3. З яких питань можна провести плебісцит?
4. Як співвідносяться поняття “засади демократії” та “ознаки демократії”?

Тема 4. Правова держава і проблеми її формування в Україні

- 4.1. Правова держава в історії світової політико-правової думки.

- 4.2. Незалежне правосуддя як ознака правової держави.
- 4.3. Взаємна відповідальність держави і особи в правовій державі.

Питання для самоконтролю

1. Які основні ідеї щодо правової держави сформулювали представники політико-правової думки від Стародавньої Греції та Риму до епохи буржуазних революцій в Західній Європі XVII-XIX ст.?
2. В якому напрямку і як необхідно реформувати судову владу в Україні для того, щоб гарантувати її незалежність і самостійність у здійсненні правосуддя?
3. У чому полягає сутність контрольної функції Конституційного Суду України?

Тема 5. Громадянське суспільство

Питання для самоконтролю

1. Чи є доречним при характеристиці громадянського суспільства формаційний підхід?
2. Як розуміти твердження Гегеля про те, що “матеріальним буттям свободи є власність”?
3. Чому обов’язок сплачувати податки є, на переконання Гегеля, необхідною характеристикою громадянського суспільства?

Тема 6. Юридичний процес

Питання для самоконтролю

1. Яка мета юридичного процесу?
2. Для чого необхідні процесуальні норми при наявності норм матеріальних?
3. Чому юридичний процес є діяльністю багатостадійною?
4. Які елементи входять до системи процесуального права?

1.5. Підсумковий контроль

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

1.5.1. Питання для підсумкового контролю

1. Поняття та загальна характеристика методології теорії держави і права.
2. Конкретні методи вивчення держави і права.
3. Порівняльно-правовий метод та його можливості.
4. Матеріалістична діалектика як метод пізнання державно-правової дійсності.
5. Традиційний підхід до проблем предмета і системи теорії держави і права.
6. Нові підходи до проблеми предмета і системи теорії держави і права.
7. Особливості процесу виникнення та становлення постсоціалістичної держави.
8. Форми і функції постсоціалістичної держави.
9. Методологічний плюралізм як спосіб узагальнення явищ та процесів у сфері держави і права.
10. Соціальний характер постсоціалістичної держави.
11. Поняття і ознаки демократії.
12. Функції і принципи демократії.
13. Форми та інститути демократії.
14. Цінність демократії.
15. Демократія і самоврядування: проблема співвідношення.
16. Становлення та розвиток ідеї правової держави.
17. Сучасна концепція правової держави.
18. Передумови виникнення правової держави.

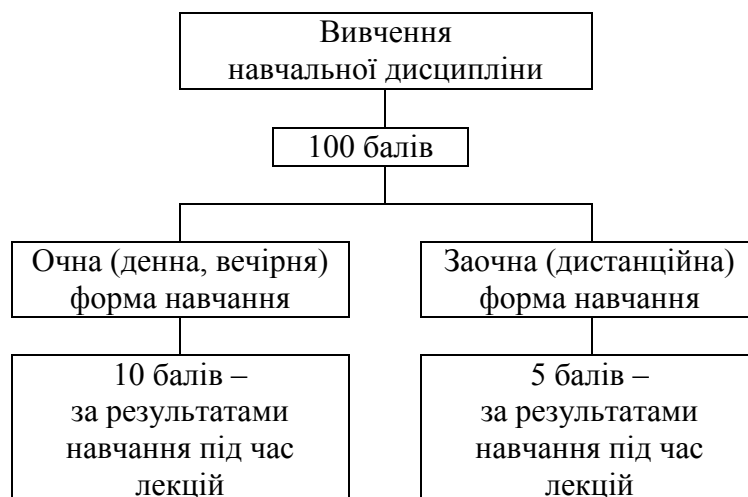
19. Основні риси та ознаки правової держави.
20. Верховенство права як ознака правової держави.
21. Правова держава і розподіл влади. Проблеми функціонування і взаємодії гілок влади в Україні.
22. Теоретичний і практичний аспекти побудови правової держави в Україні.
23. Поняття делегованої законотворчості та її практика в зарубіжних країнах.
24. Способи і умови делегування законодавчих функцій від парламенту до уряду.
25. Вимоги до законодавчих актів (декретів) уряду.
26. Поняття громадянського суспільства.
27. Становлення та розвиток теорії громадянського суспільства.
28. Теоретичне та практичне значення концепції громадянського суспільства в сучасних умовах.
29. Теорія громадянського суспільства в роботах Гегеля.
30. Марксистська концепція громадянського суспільства.
31. Сучасні уявлення щодо громадянського суспільства, його основні характеристики.
32. Проблеми і шляхи побудови громадянського суспільства в Україні.
33. Взаємодія громадянського суспільства і сучасної правової держави.
34. Поняття і структура правової культури.
35. Види правової культури.
36. Рівень правової культури населення в Україні.
37. Правосвідомість як елемент правової культури.
38. Взаємозв'язок правосвідомості і правового регулювання.
39. Поняття і основні ознаки юридичного процесу.
40. Види та стадії юридичного процесу.
41. Система процесуального права.

1.5.2. Приклад екзаменаційного білету

1. Марксистська концепція громадянського суспільства
2. Рівень правової культури населення в Україні.
3. Система процесуального права.

2. Схема нарахування балів

2.1. Нарахування балів аспіранта з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до такої схеми:

2.2. Обсяг балів, здобутих аспірантом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 6 лекційних занять за денною та заочною формами навчання.

Отже, аспірант може набрати під час лекцій таку кількість балів:

№ з/п	Форма навчання	Кількість лекцій за планом	Кількість відвіданих лекцій					
			1	2	3	4	5	6
1.	Заочна	6	0,8	1,7	2,5	3,3	4,2	5
2.	Денна	6	1,7	3,3	5,0	6,7	8,3	10

2.3. Обсяг балів, здобутих аспірантом під час семінарських занять, обчислюється за сумою балів, здобутих під час кожного із занять, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатком 3 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права.

З цієї навчальної дисципліни передбачено проведення 4 семінарських заняття за денною та заочною формою навчання.

Перерозподіл кількості балів в межах максимально можливої кількості балів за самостійну роботу аспірантів, наведено в наступній таблиці:

№ з / п	бтем	Номер теми						Усього балів
		1	2	3	4	5	6	
1	Максимальна кількість балів за самостійну	7	7	6	7	7	6	

	роботу							
	Усього балів за заочною формою							40
2	Максимальна кількість балів за самостійну роботу	5	4	3	5	4	3	
	Усього балів за денною формою							20

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Андрусишин Б. Юридичні та фактичні підстави незалежності української держави. Вісник Академії правових наук України. 2012. № 4. С. 114- 122.
2. Антонов В. О. Методологія дослідження принципів системи забезпечення національної безпеки України. Держава і право. Юридичні і політичні науки. 2013. Вип. 62. С. 104-108.
3. Білас І. Г., Білас Ф. І. Трансформація загальної теорії держави і права у сучасну юриспруденцію та її функціональне призначення у формуванні праворозуміння юристів. Наше право. 2015. № 4. С. 5-16.
4. Богуцька Н. М. Методологічне значення юридичних конструкцій у контексті методу правознавства. Вісник Львівського торговельно-економічного університету. Серія: Юридичні науки. 2017. Вип. 5. С. 10- 17.
5. Варламова Н. Методологія юридичної науки: спокуса постмодерном. Право України. 2014. № 1. С. 69-77.
6. Венгеров А. Б. Теория государства и права: учеб. 10-е изд., стер. Москва: Омега-Л, 2014. 607 с.
7. Вільчинська С. Проект методології нового типу (підхід філософської антропології). Університетська кафедра. 2018. № 7. С. 93-98.
8. Воронин М. В. Основания и проявления системности права: моногр. Москва: Юрлитинформ, 2016. 196 с.
9. Гаврилова Ю. А. Толкование и конкретизация права: учеб. пособ. Волгоград: ФГАОУ ВПО «Волгоградский гос. ун-т», 2015. 46 с.
10. Ганич О. А. Правотворчість в державному управлінні: навч. посіб. Донецьк: ЛАНДОН-ХХІ, 2014. 414 с.
11. Дубов Г. О. Плюралізм правової методології: зміст, особливості інтерпретацій та умов формування юридичної науки на сучасному етапі розвитку. Часопис Київського університету права. 2011. № 1. С. 48-51.
12. Кресін О. Формування теоретико-методологічних засад порівняльного правознавства у працях Пауля Йоганна Анзельма фон Файєрбаха. Право України. 2012. № 1-2. С. 380-394.
13. Кукарцев О. В. Значення методу типологізації у методології порівняльного історико-соціологічного дослідження імперій Ш. Айзенштадта. Гілея. 2018. Вип. 131. С. 387-391.
14. Лациба М. В. Місцева демократія в Україні: нові стандарти. Київ: Агентство «Україна», 2013. 232 с.
15. Леоненко Н. Т. Законодательная техника: науч. пособ. Новосибирск: РАНХиГС, 2015. 275 с.
16. Любченко М. І. Юридична термінологія: поняття, особливості, види: моногр. Харків: Права людини, 2015. 277 с.

17. Макушев П. В., Хрідочкін А. В. Теорія правозастосування: навч. посіб. Дніпро: Гельветика, 2018. 360 с.
18. Машков А. Проблеми теорії держави і права. Основи: Курс лекцій К.: К.І.С., 2008. 470 с.
19. Машков А. Проблеми теорії держави і права: співвідношення та межі. Київ: К.І.С., 2011. 344 с.
20. Наливайко Л. Р., Беляєва М. В. Політична функція Української держави: теоретико-правові та конституційно-правові засади: моногр. Київ: ХайТек Прес, 2013. 316 с.
21. Оборотов Ю. Аспекти розгортання методології юриспруденції. Право України. 2014. № 1. С. 33-39.
22. Оніщенко Н. М. Методологія теорії держави і права (деякі аспекти розгляду). Держава і право. Юридичні і політичні науки. 2016. Вип. 71. С. 3-20.
23. Поляков А. В. Общая теория права: проблемы интерпретации в контексте коммуникативного подхода: учеб. 2-е изд., испр. и доп. Москва: Проспект, 2016. 832 с.
24. Попович В.М. Теорія держави і права: концепція, праксеологія та методологія розвитку: монографія. К.: Юрінком Інтер, 2015. 384 с.
25. Проблеми теорії держави і права (опорні конспекти) : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. 3-тє вид., змін. й допов. М. В. Кравчук (авт.-упоряд.). Тернопіль : Екон. думка, 2016. 420 с.
26. Саїдов А. Методологічні проблеми антропології права. Право України. 2014. № 1. С. 56-165.
27. Сухонос В. В. Теорія держави і права: навч. посіб. Суми: Університетська книга, 2005. 536 с.
28. Цуркан-Сайфуліна Ю. В. Антропологія права і влади як філософсько-правова проблема. Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2017. Вип. 2. С. 7-20.
29. Честнов І. Посткласична методологія права. Право України. 2014. № 1. С. 78-85.
30. Шевченко М. Є. Деякі аспекти методологічного комплексу сучасної методичної науки. Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2017. Вип. 58. С. 178-183.

7.2. Додаткові джерела

31. Кучеренко Д. С. Правничі поняття і термінологія у методології юридичної науки. Вісник Запорізького національного університету. Серія: Юридичні науки. 2017. № 2. С. 30-38.
32. Кучук А. М. Методологія правознавства: пропедевтичний аспект. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2016. Вип. 4 (1). С. 21-24.
33. Панов М. Проблеми методології формування категоріально-понятійного апарату юридичної науки. Право України. 2014. № 1. С. 50-60.
34. Чорноморденко І. Позанаукова і наукова методологія. Постановка проблеми. Університетська кафедра. 2018. № 7. С. 85-92.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.pravoznavec.com.ua/>- електронна бібліотека юридичної літератури «Правовед»
2. <http://www.lib.ua-ru.net/>- електронна юридична бібліотека «Веда»

3. <http://gumer.info> – бібліотека Гумер(електронні підручники з гуманітарних наук для студентів)

4. <http://www.president.gov.ua> – офіційний сайт Президента України.

5. <http://www.rada.gov.ua> – офіційний сайт Верховної Ради України.

6. <http://www.kmu.gov.ua> – офіційний сайт Кабінету Міністрів України.

7. <http://www.minjust.gov.ua> – офіційний сайт Міністерства юстиції України.

8. <http://studies.in.ua/aktualni-problemy-teorii-derzhavy-ta-prava-lekcii.html> -
конспект лекцій з курсу "Актуальні проблеми теорії держави та права"

Розробник програми:

Тополь Ю. О. – доцент кафедри теорії та історії держави і права,
кандидат історичних наук, доцент.

_____ Тополь Ю. О.

10 червня 2020 року

Схвалено кафедрою теорії та історії держави і права

10 червня 2020 року, протокол № 10

Завідувач кафедри _____ Л. Л. Місінкевич

10 червня 2020 року 2020 року

Декан юридичного факультету

_____ С. А. Крушинський

10 червня 2020 року

Погоджено методичною радою університету 18 червня 2020 року, протокол
№ 8.

Голова методичної ради _____ І. Б. Ковтун

18 червня 2020 року